

PARTICULARITĂȚI PRIVIND PERFEȚIONAREA ANALIZEI REZULTATULUI PE ACȚIUNE

Nelea *CHIRILOV*¹, Natalia *ȚIRIULNICOVA*²

^{1,2}Academia de Studii Economice a Moldovei, Chișinău, Republica Moldova

E-mails: ¹chirilovnv@gmail.com, ²tsvv88@mail.ru

Abstract: The role of the result per share analysis has increased significantly over the past decades and this is due to the fact that the information it provides further influences the behavior of users in the decision making process.

Purpose are the multilateral investigation of theoretical and applicative aspects of analysis of the result per share in order to identify the existent issues and substantiation of directions for improvement according to the requirements of financial statements of users.

During the researches were applied the universal methods: induction and deduction, analysis and synthesis, as well as analytical procedures for information processing: comparison, grouping, calculation of average sizes.

Applying the explanations regarding the implementation of the stipulations of IAS 33 in the economic practice of joint-stock companies, regarding the more exact evaluation of the result per share in the conditions of the additional issuance of ordinary shares from the account of money contributions of the shareholders and from companie's own capital, cancellation of the treasury shares and consolidation of the ordinary shares.

Key words: basic earnings per share, the number of ordinary shares outstanding, weighted average number of ordinary shares outstanding, ordinary shares holders.

JEL Classification: M41, M49

INTRODUCERE

Corectitudinea și relevanța deciziilor economice privind investirea în acțiuni sunt condiționate, în mare măsură, de autenticitatea, claritatea și integritatea informațiilor privind mărimea și evoluția rezultatului pe acțiune.

În continuare, vom investiga și analiza mai profund rezultatul pe acțiune, care prezintă importanță pentru o gamă largă de utilizatori în procesul decizional, deoarece oferă informații legate atât de eficiența investițiilor în acțiuni, cât și de strategiile privind performanțele economice și poziția financiară a societății pe acțiuni.

În acest context, pentru a argumenta necesitatea analizei rezultatului pe acțiune, în figura 1, sunt identificate obiectivele informaționale ale indicatorului menționat.

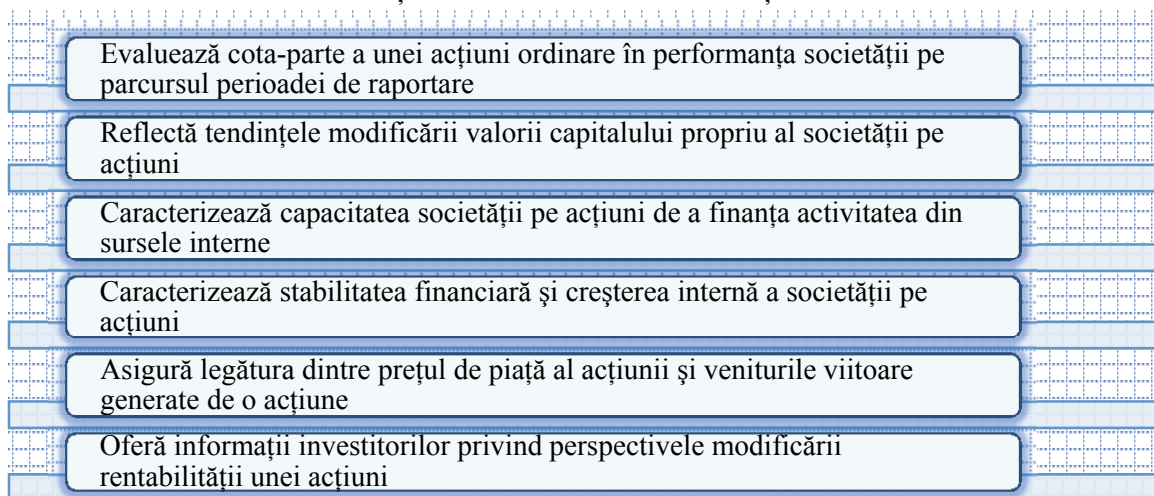

Fig. 1. Obiectivele informațiilor cu privire la rezultatul pe acțiune

Sursa: elaborat de autori

Din figura de mai sus, reiese că oferirea unor informații relevante, clare și comparabile privind mărimea rezultatului pe acțiune, care să fie elaborate într-un limbaj contabil unic, la nivel mondial, va permite îmbunătățirea procesului de adoptare a deciziilor de investitori, creditori, furnizori, clienți autohtoni și străini.

În acest context, pentru a răspunde cerințelor utilizatorilor autohtoni și străini, care doresc să înțeleagă informația despre rezultatul pe acțiune al societăților pe acțiuni autohtone, considerăm necesară implementarea prevederilor IAS 33 „Rezultatul pe acțiune” în practica autohtonă. Trebuie menționat că avantajul implementării acestui standard contabil la nivel național este resimțit mai evident de societățile pe acțiuni, care doresc să aibă acces la finanțare internațională și de investitorii care doresc să compare rezultatul pe acțiune al unor societăți localizate în țări diferite.

Actualmente, în practica economică autohtonă, apar probleme legate de calculul rezultatului pe acțiune, deoarece nici SNC „Prezentarea situațiilor financiare” și nici alt act normativ nu reglementează determinarea rezultatului pe acțiune. În acest context, sunt necesare explicații suplimentare privind aplicabilitatea prevederilor IAS 33 în condițiile autohtone. Prin urmare, pentru prezentarea unor informații veridice, apare necesitatea investigării mai profunde a calculului și analizei rezultatului pe acțiune în diferite situații.

REZULTATELE OBTINUTE ÎN URMA CERCETĂRIILOR

O problemă importantă a normalizării contabile menționate o constituie calculul mediei ponderate a acțiunilor ordinare în circulație. În conformitate cu pct. 20 al IAS 33, media ponderată a acțiunilor ordinare în circulație în timpul perioadei este numărul de acțiuni ordinare în circulație la începutul perioadei, ajustat cu numărul de acțiuni răscumpărate sau emise în perioada respectivă, înmulțit cu un factor de ponderare a timpului. Factorul de ponderare a timpului este numărul de zile în care acțiunile respective s-au aflat în circulație, ca proporție din numărul total de zile ale perioadei.

Întrucât în IAS 33 se conține doar regula generală de determinare a numitorului rezultatului pe acțiune, la practicieni apare necesitatea de ilustrări practice aferente calculului indicatorului respectiv.

În continuare, în baza unui exemplu, vom prezenta modul de calcul al rezultatului pe acțiune de bază după media ponderată a numărului de acțiuni aflate în circulație, în condițiile emisiunii suplimentare de acțiunilor ordinare din contul aporturilor bănești ale acționarilor.

Exemplul 1. *Capitalul social al emitentului IM, „Efes Vitanta Moldova Brewery” SA este format doar din acțiuni ordinare. La 01 ianuarie 200X, numărul de acțiuni ordinare aflate în circulație constituie 1447922 de acțiuni. În anul 200X, a fost înregistrat profit net în sumă de 108275946 lei. La data de 30 iunie 200X, în Registrul de stat al valorilor mobiliare, a fost înregistrată majorarea capitalului social cu 3800000 lei din contul mijloacelor bănești prin emisiunea suplimentară a 4961753 de acțiuni ordinare cu valoarea nominală – 25 lei.*

Trebuie remarcat că, în cazul în care are loc emisiunea suplimentară a acțiunilor contra numerar, se majorează atât mărimea capitalului propriu, cât și a activelor. În conformitate cu prevederile art. 38 alin. (1) lit. e), art. 42 alin. (5) și art. 44 alin. (10) al Legii privind societățile pe acțiuni [1], înregistrarea de stat a acțiunilor emisiunii suplimentare se face numai după depunerea mijloacelor bănești în contul achitării acțiunilor plasate. Prin urmare, numărul acțiunilor ordinare aflate în circulație trebuie ajustat la data înregistrării în Registrul de stat al valorilor mobiliare, adică în cazul nostru la 30 iunie 200X.

Metodica determinării duratei aflării în circulație a tuturor acțiunilor ordinare ale emitentului IM, „Efes Vitanta Moldova Brewery” SA. este ilustrată în tabelul 1.

Tabelul 1. Calculul duratei aflării în circulație a tuturor acțiunilor ordinare ale emitentului IM „Efes Vitanta Moldova Brewery” SA în anul 200X

Data	Numărul acțiunilor ordinare în circulație, unități	Durata aflării în circulație a unei acțiuni ordinare, zile	Durata aflării în circulație a tuturor acțiunilor ordinare, zile
1	2	3	4 = 2 x 3
1 ianuarie 200X	1447922	180	260 625 960
30 iunie 200X	1599922 = 1447922 + 152000	185	295 985 570
Total		365	556 611 530

Sursa: elaborat de autori în baza generalizării datelor din comunicatul informativ al ședinței Consiliului de administrație al Comisiei Naționale a Pieței Financiare din 30 iunie 200X și raportul anual al emitentului IM „Efes Vitanta Moldova Brewery” SA pentru anul 200X

Folosind datele exemplului 1 și tabelului 1, prezentăm modul de calcul al mediei ponderate a numărului de acțiuni ordinare în circulație în anul 200X.

$$\text{Media ponderată a numărului de acțiuni ordinare în circulație} = \frac{\text{Durata totală a aflării în circulație a tuturor acțiunilor ordinare}}{365 \text{ zile}} = \frac{556611530}{365} = 1524963 \text{ de acțiuni}$$

În continuare, utilizând datele exemplului 1 și calculele efectuate mai sus, în tabelul 2 prezentăm modul de calcul al rezultatului pe acțiune de bază al emitentului IM „Efes Vitanta Moldova Brewery” SA conform practicii autohtone actuale și prevederilor IAS 33.

Tabelul 2. Calculul rezultatului pe acțiune de bază al emitentului IM „Efes Vitanta Moldova Brewery” SA în anul 200X, în condițiile emisiunii suplimentare de acțiunilor ordinare din contul aporturilor bănești ale acționarilor

Calculul rezultatului pe acțiune de bază conform:	
practicii autohtone actuale	prevederilor IAS 33 „Rezultatul pe acțiune”
$\text{Profit net la o acțiune ordinară a societății} = \frac{\text{Profit net (pierdere netă)}}{\text{Numărul de acțiuni ordinare aflate în circulație la finele anului}} = \frac{108275946}{1599922} = 67,68 \text{ lei}$	$\text{Rezultatul pe acțiune de bază} = \frac{\text{Profit net (pierdere netă) - Dividende aferente acțiunilor preferențiale}}{\text{Media ponderată a numărului de acțiuni ordinare aflate în circulație}} = \frac{108275946 - 0}{1524963} = 71,00 \text{ lei}$

Sursa: elaborat de autori în baza generalizării datelor din raportul anual al emitentului IM „Efes Vitanta Moldova Brewery” SA pentru anul 200X și tabelul 1

În baza rezultatelor obținute, putem menționa că media ponderată a numărului de acțiuni ordinare calculată prin aplicarea numărului de zile efectiv aflate în circulație, în anul 200X, a constituit 1524963 de acțiuni, fiind cu 74959 (1599922 – 1524963) de acțiuni mai mic decât numărul de acțiuni ordinare aflate în circulație la finele anului 200X. Mărimea rezultatului pe acțiune de bază, calculată conform prevederilor IAS 33, arată că, în anul 200X, la fiecare acțiune ordinară s-a înregistrat 71,00 lei profit net aferent deținătorilor acțiunilor ordinare.

Este important să menționăm că, în darea de seamă a IM „Efes Vitanta Moldova Brewery” SA, pentru anul 200X, publicată pe pagina web proprie, s-a prezentat indicatorul „profit net la o acțiune ordinară a societății” în mărime de 67,68 lei, care a fost calculat ca raportul dintre profitul net și numărul acțiunilor ordinare aflate în circulație la finele anului 200X. Acest fapt ne permite să constatăm că informația oferită utilizatorilor nu a fost pe deplin exactă. Din aceste precizări, reiese

că, în scopul creșterii încrederii investitorilor în acuratețea informațiilor financiare, trebuie să fie aplicate prevederile IAS 33.

În practica economică a societăților pe acțiuni autohtone, sunt frecvente cazurile când are loc reducerea capitalului social prin anularea acțiunilor de tezaur. Astfel, este important de determinat momentul excluderii acestor acțiuni din calculul mediei ponderate a acțiunilor ordinare în circulație.

Modul de calcul al rezultatului pe acțiune de bază, în cazul anulării acțiunilor de tezaur, îl vom elucida în baza următorului exemplu.

Exemplul 2. Emitentul „Nufărul” SA, la 1 ianuarie 200X, avea înregistrate, în Registrul de stat al valorilor mobiliare, 279939 de acțiuni ordinare și 56800 de acțiuni preferențiale. La data de 29 septembrie 200X, în Registrul de stat al valorilor mobiliare, a fost înregistrată reducerea capitalului social prin anularea a 200923 de acțiuni ordinare de tezaur și 56800 de acțiuni preferențiale de tezaur. În anul 200X, emitentul „Nufărul” SA a înregistrat profit net în mărime de 3665094 lei și a plătit dividende la acțiunile preferențiale în sumă de 68160 lei.

De menționat că, în cazul în care are loc anularea acțiunilor de tezaur, se reduce mărimea capitalului propriu. Potrivit prevederilor art. 13 alin. (5) al Legii privind societățile pe acțiuni [1], acțiunile de tezaur achiziționate sau răscumpărate în scop de a reduce capitalul social al societății urmează a fi anulate după înregistrarea modificărilor respective în Registrul de stat al valorilor mobiliare și în statutul societății. Astfel, numărul acțiunilor ordinare ale emitentului „Nufărul” SA aflate în circulație trebuie ajustat la data de 29 septembrie 200X.

Calcululele corespunzătoare pentru determinarea duratei aflării în circulație a tuturor acțiunilor ordinare ale emitentului „Nufărul” SA, în anul 200X, sunt prezentate în tabelul 3.

Tabelul 3. Calculul duratei aflării în circulație a tuturor acțiunilor ordinare ale emitentului „Nufărul” SA în anul 200X

Data	Numărul acțiunilor ordinare în circulație, unități	Durata aflării în circulație a unei acțiuni ordinare, zile	Durata aflării în circulație a tuturor acțiunilor ordinare, zile
1	2	3	4 = 2 x 3
1 ianuarie 200X	279939	271	75 863 469
29 septembrie 200X	79016 = 279939 – 200923	94	7 427 504
Total		365	83 290 973

Sursa: elaborat de autori în baza generalizării datelor din Hotărârea Comisiei Naționale a Pieței Financiare din 29.09.200X cu privire la înregistrări în Registrul de stat al valorilor mobiliare și raportul anual al emitentului „Nufărul” SA pentru anul 200X

Aplicând datele din exemplul 2 și tabelul 3, prezentăm modul de calcul al mediei ponderate a numărului de acțiuni ordinare în circulație al emitentului „Nufărul” SA în anul 200X.

$$\text{Media ponderată a numărului de acțiuni ordinare în circulație} = \frac{\text{Durata aflării în circulație a tuturor acțiunilor ordinare}}{365 \text{ zile}} = \frac{83290973}{365} = 228194 \text{ de acțiuni}$$

În continuare, în tabelul 4 prezentăm modul de calcul al rezultatului pe acțiune de bază al emitentului „Nufărul” SA conform practicii autohtone actuale și prevederilor IAS 33.

Tabelul 4. Calculul rezultatului pe acțiune de bază al emitentului „Nufărul” SA în anul 200X, în condițiile anulării acțiunilor de tezaur

Calculul rezultatului pe acțiune de bază conform:	
practicii autohtone actuale	prevederilor IAS 33 „Rezultatul pe acțiune”
$\text{Profit net la o acțiune ordinară a societății} = \frac{\text{Profit net (pierdere netă)}}{\text{Numărul de acțiuni ordinare aflate în circulație la finele anului}} = \frac{3665094}{79016} = 46,38 \text{ lei}$	$\text{Rezultatul pe acțiune de bază} = \frac{\text{Profit net (pierdere netă) - Dividende aferente acțiunilor preferențiale}}{\text{Media ponderată a numărului de acțiuni ordinare aflate în circulație}} = \frac{3665094 - 68160}{228194} = 15,76 \text{ lei}$

Sursa: elaborat de autori în baza generalizării datelor din Hotărârea adunării generale a acționarilor societății pe acțiuni „Nufărul” SA din 08 iunie 200X, raportul anual al emitentului „Nufărul” SA pentru anul 200X și tabelul 3.

Calcululele prezentate în tabelul 4 permit a conchide că, în anul 200X, media ponderată a numărului de acțiuni ordinare aflate în circulație a constituit 228194 de acțiuni, cu 149178 (228194 – 79016) de acțiuni, mai mare decât numărul acțiunilor ordinare aflate în circulație la finele anului 200X. În anul 200X, mărimea rezultatului pe acțiune de bază, calculată conform prevederilor IAS 33, arată că, la fiecare acțiune ordinară, s-au înregistrat 15,76 lei profit net aferent deținătorilor acțiunilor ordinare.

Trebuie menționat că, în raportul anual al emitentului „Nufărul” SA, pentru anul 200X, publicat în presă, s-a prezentat indicatorul „profit net la o acțiune ordinară a societății” în mărime de 46,38 lei. Mărimea indicatorului sus-menționat este cu 30,62 (46,38 – 15,76) lei mai mare decât mărimea acestuia calculat conform cerințelor IAS 33. Prin urmare, informația furnizată în raportul anual publicat în presă:

- nu reflectă adecvat situația reală;
- poate provoca deținătorii acțiunilor ordinare, în cadrul adunărilor generale a acționarilor, să opteze pentru o cotă mai mare din profitul net pentru plata dividendelor;
- poate fi supraevaluat prețul de piață al unei acțiuni ordinare.

Toate acestea, încă o dată, demonstrează societăților pe acțiuni autohtone necesitatea concretizării din partea Comisiei Naționale a Pieței Financiare a cerințelor privind modul de calculul al rezultatului pe acțiune de bază.

Conform pct. 27 al IAS 33, „acțiunile ordinare se pot emite, sau numărul acțiunilor în circulație poate fi redus, fără să aibă loc o modificare corespunzătoare a resurselor” [2]. Luând în considerare prevederile Legii privind societățile pe acțiuni, remarcăm că, în practica autohtonă, astfel de situații pot să apară în următoarele cazuri: emisiunea suplimentară de acțiuni plătite în întregime cu activele nete (capitalul propriu) ale societății (art. 44 alin. (6)); plata dividendelor cu acțiuni de tezaur sau acțiuni ale emisiei suplimentare (art. 49 alin. (7)); consolidarea și fracționarea acțiunilor care nu duc la modificarea capitalului social al societății (art. 81 alin. (6)) [1].

Potrivit pct. 28 al IAS 33, în cazul în care modificarea numărului acțiunilor ordinare în circulație nu determină modificarea resurselor, „numărul acțiunilor ordinare în circulație înaintea operațiunii respective se ajustează cu modificarea proporțională a numărului de acțiuni ordinare în circulație, ca și când operațiunea ar fi avut loc la începutul primei perioade prezentate” [2]. De menționat că respectarea acestei cerințe va avea ca rezultat recalcularea rezultatului pe acțiune de bază pentru perioada precedentă.

Modul de calcul al rezultatului pe acțiune de bază, în condițiile consolidării acțiunilor ordinare și emisiunii suplimentare a acțiunilor, plătite în întregime cu capital propriu, este examinat în următorul exemplu.

Exemplul 3. Emitentul IM „Sudzucker Moldova” SA, pe parcursul anilor 200X-200X+1, în RSVM, a avut înregistrate 10 916 660 de acțiuni ordinare. În anul 200X, IM „Sudzucker Moldova” SA a înregistrat profit net în mărime de 146 262 524 lei, iar în anul 200X+1, în mărime de 75 415 871 lei.

Se presupune că IM „Sudzucker Moldova” SA, la data de:

- 01 aprilie 200X+1, a decis cu privire la consolidarea acțiunilor ordinare: fiecare două acțiuni vechi, cu valoare nominală de 10,00 lei, se schimbă pe una nouă cu valoare de 20,00 lei;

- 1 iulie 200X+1, a decis să efectueze emisiunea suplimentară de acțiuni din contul profitului nerepartizat și rezervelor. Condițiile emisiunii suplimentare de acțiuni sunt: trei acțiuni ordinare pentru fiecare acțiune ordinară în circulație la 30 iunie 200X+1.

În baza informației cuprinse în exemplul 3, putem menționa că numărul acțiunilor ordinare în circulație, după consolidarea acțiunilor ordinare, s-ar micșora până la 5458330 ($10916660 \div 2$) de acțiuni. De remarcat că consolidarea acțiunilor nu duce la modificarea capitalului social al IM „Sudzucker Moldova” SA, respectându-se prevederile art. 81 alin. (6) al Legii privind societățile pe acțiuni [1].

După emisiunea suplimentară a acțiunilor plătite în întregime cu capitalul propriu al societății, numărul acțiunilor ordinare aflate în circulație s-ar majora cu 16374990 (5458330×3) de acțiuni. În opinia economistului autohton Ciobanu Veaceslav, „în urma operațiunii de majorare a capitalului social din contul profitului net, entitatea nu devine mai bogată sau mai săracă, la fel ca și asociații săi” [3, p.26]. Totodată, trebuie menționat că, în conformitate cu prevederile art. 44 alin. (6) al Legii privind societățile pe acțiuni, „acțiunile emisiunii suplimentare plătite în întregime cu activele nete (capitalul propriu) ale societății se repartizează între acționarii societății fără plată, în corespundere cu clasele și proporțional cu numărul de acțiuni care le aparțin” [1].

Calculul rezultatului pe acțiune de bază a IM „Sudzucker Moldova” SA, în condițiile consolidării acțiunilor ordinare și emisiunii suplimentare a acțiunilor plătite în întregime cu capital propriu este ilustrat în tabelul 5.

Tabelul 5. Calculul rezultatului pe acțiune de bază în condițiile consolidării acțiunilor ordinare și emisiunii suplimentare a acțiunilor plătite în întregime cu capital propriu

Nr. crt.	Indicatorii	Anul 200X	Anul 200X+1
1	2	3	4
1	Profitul net (pierdere netă), lei	146262524	75415871
2	Dividendele aferente acțiunilor preferențiale, lei	–	–
3	Profitul net (pierdere netă) aferent proprietarilor acțiunilor ordinare, lei (ind.1 – ind.2)	146262524	75415871
4	Numărul acțiunilor ordinare aflate în circulație până la consolidarea și emisiunea suplimentară a acțiunilor, unități	10916660	10916660
5	Numărul acțiunilor ordinare aflate în circulație după consolidarea acțiunilor ordinare, unități	–	5458330
6	Numărul acțiunilor ordinare aflate în circulație după emisiunea suplimentară a acțiunilor plătite în întregime cu capitalul propriu, unități	–	16374990

7	Numărul acțiunilor ordinare aflate în circulație după consolidarea și emisiunea suplimentară a acțiunilor, unități	10916660	21833320 = =5458330+16374990
8	Rezultatul pe acțiune de bază, calculat:		
8.1	până la consolidarea și emisiunea suplimentară a acțiunilor, lei (ind.3 ÷ ind.4)	$\frac{146262524}{10916660} = 13,40$	$\frac{75415871}{10916660} = 6,91$
8.2	după consolidarea și emisiunea suplimentară a acțiunilor în anul 200X+1, lei	$\frac{146262524}{21833320} = 6,70$	$\frac{75415871}{21833320} = 3,45$

Sursa: elaborat de autor în baza datelor din raportul anual al emitentului IM „Sudzucker Moldova” SA pentru anii 200X - 200X+1 și exemplul 3.

În baza datelor prezentate în tabelul 5, observăm că numărul acțiunilor ordinare aflate în circulație după consolidarea acțiunilor ordinare și emisiunea suplimentară a acțiunilor plătite în întregime cu capitalul propriu, în anul 200X+1, s-a majorat, fapt ce a determinat micșorarea profitului pe acțiune de bază de la 6,91 lei la 3,45 lei.

Întrucât, majorarea numărului acțiunilor ordinare aflate circulație nu a dus la modificarea capitalului propriu, s-a recalculat rezultatul pe acțiune de bază, pentru anul 200X, în condițiile numărului acțiunilor ordinare aflate circulație în anul 200X+1, după consolidarea și emisiunea suplimentară a acțiunilor. Recalcularea menționată s-a efectuat în scopul asigurării comparabilității datelor obținute, adică pentru aprecierea veridică a evoluției rezultatului pe acțiune de bază în dinamică. După cum se observă din datele tabelului de mai sus, rezultatul pe acțiune de bază, în dinamică, s-a micșorat cu 3,25 lei, involuând de la 6,70 lei profitul pe acțiune, în anul 200X, la 3,45 lei profitul pe acțiune, în anul 200X+1.

CONCLUZII. După părerea noastră, ilustrările practice privind modul de calcul al rezultatului pe acțiune de bază conform prevederilor IAS 33 vor:

- ◆ permite comparabilitatea informațiilor la nivel autohton și internațional;
- ◆ facilitează eforturile depuse de contabilii practicieni în situații similare;
- ◆ conduce la elaborarea deciziilor mai adecvate privind cumpărarea, păstrarea sau vânzarea acțiunilor ordinare etc.

Generalizând cele expuse mai sus, conchidem că implementarea prevederilor IAS 33 în practica societăților pe acțiuni autohtone va asigura respectarea cerințelor de transparență a informației furnizate, creșterea încrederii investitorilor și prestigiului pe piața de capital.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Legea privind societățile pe acțiuni. Nr.1134-XIII din 02.04.97. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.38-39/332 din 12.06.1997. Disponibil:
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326515>
2. Standardul Internațional de Contabilitate 33 „Rezultatul pe acțiune”. Disponibil:
<http://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-2017-red-book>
3. Ciobanu V. Operațiuni de capital – aspecte contabile și fiscale. În: Contabilitate: provocări actuale și aspirații pentru viitor: Conferința Științifică Internațională din 4 aprilie 2012. Chișinău: ASEM, 2012, p. 25-33.